

INSERTIUNI:

se plătesc cu prețuri foarte reduse.

Manuscrisurile sunt a se adresa redacției și acelea nu se înapoiază.

Epistole nefrancate nu se primesc.

ACTIVITATEA

ABONAMENT:
Pe an 6 cor. pe 1/2 an 3 cor.
Pentru plugari—țărani pe an 4 coroane.
Pentru România și străinătate:
Pe an 16 franci.
Un număr costă 12 bani

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

Apare în fiecare Joi.

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

Pe lângă alegerea de deputat dietal în cercul Dobra.

O SCRISOARE

Am primit următoarea scrisoare de la un bărbat ilustru al nostru; o comunicăm, cu toate, că de astă-dată e în rătăcire acel bărbat, ba mai bine zis, e sedus de nescari ziare, cari se vede că publică lucruri, fără de-a controla că oare adevărate sunt acele ori numai scornituri mincinoase. Iată scrisoarea:

Onorată Redacție a ziarului
»Activitatea«

Pe cât știu, dl Dr. Aurel Muntean are obiceiul a se ține strict de vorbă.

Apoi dacă-i așa, cum puteți D-voastră explica acel fapt, că D-sa pășește cu program liberal în cercul Dobra? (nu-i adevărat! Red.).

Eu unul am primit aceasta știre cu oare-care rezervă; pentru-că cu mult interes și mare atențiune am urmărit activitatea politică a dlui Dr. A. Muntean, de când a avut curajul să pășească în public cu foaia sa »Activitatea«, fiind D-sa atunci singurul »activist«, care ca atare a pășit public pentru schimbarea tacticei de până acuma.

Mărturisesc, că am cetit cu în-suflețire și mândrie expunerile dlui Dr. Muntean în nr. primi ai ziarului seu apăruti prin Ianuarie 1901 și eram convins, că începutul dlui Muntean nesmintit va avea rezultat; cu atâta energie, rezoluție și curagiu și-a motivat pășirea!

Nu m'am înșelat. »Activitatea« tocmai pe baza programului dlui Dr. Muntean s'a sporit; aproape tinerimea întreagă a adoptat același program politic; adecă programul național din 1881, fără punctul întâiu referitor la autonomia Ardealului.

Nu impoartă, că dl Dr. I. Mihai în epistola sa apărută în »Libertatea« și tinerimea »activistă« a încercat să prezenteze acest program fixat de dl Dr. Muntean, de al lor propriu; pentru-că lumea știe, că întemeietorul acelui program special nu-i altul decât dl Dr. Muntean.

Intreb eu acum, că dacă-i adevărat, că dl Dr. Muntean ar fi azi aderentul programului liberal, apoi cum se poate aduce în consonanță aceasta ținută a D-sale cu programul creat de însuși D-sa?

La aceasta scrisoare lămurirea e scurtă și ușoară:

Dl Dr. Aurel Muntean nu-i aderentul programului guvernamental.

Dl Dr. A. Muntean nu a pășit cu program liberal în cercul Dobrei, ci precum D-sa a declarat în vorbirea sa de program ținută în fața mulțimei de alegători în Dobra, a pășit pe baza

programului din 1881, eliminând punctul întâiu al acelui program, adecă cel-ce se refereste la autonomia Ardealului.

Acesta e curatul adevăr.

Dacă apoi »Libertatea« și în urmă și alte ziare scriu neadevăruri, putem aștepta cu tot dreptul, că aceste vor rectifica ceea-ce au scris, fiind seduse de fleacurile mincinoase ale »Libertății«.

Diferința între cei doi candidați români este aceea, că dl Dr. A. Muntean știind că D-sa nu-i competent a crea program nou național, și eliminând din program tocmai punctul cel mai cardinal: nu și-a botezat programul seu de program național din 1881, ci a spus alegătorilor sincer, că programul seu în forma aceasta, e program afară de partid; până-ce dl Dr. Aurel Vlad, deși D-sa a primit întocmai programul creat de dl Dr. A. Muntean, umblă pe la Dobra și pe alte sate tot cu »programul național« în gură, deși spune că și el primește eliminarea punctului referitor la autonomia Ardealului. (»Adecă: fii și mare naționalist, rîvnește și după deputăție, fă toate după cum te taie capul și pe urmă te acoperi cu buhaiul altuia. — Asta-i politica junimiștilor din Ardeal, cari afară de zizanie nu au produs nimic. Serman popor din cercul Dobrei, pe ce mâni ai ajuns!«)

Vorbirea de program a lui Dr. Aurel Vlad.

Joi în 28 Maiu n. (Ziua Înălțării) și-a ținut vorbirea de program acest candidat la deputăție, în Gura-Dobra, în pavilionul cârciumei de acolo. Au fost de față ceva peste trei sute oameni, femei și copii, dintre cari mult 120 s'au fost alegători.

Candidatul Dr. Vlad a suit podiul anume improvizat și a zis cam următoarele:

»Fraților alegători! În înțelegere cu mai mulți fruntași de pe alocurea și de aici, am hotărât a păși în activitate, ne mai putând suferi stările de până acum, și alegând un deputat să intrăm în Cameră.

»Stările de față sunt de așa, încât noi Români și eu în special nu am încrederea în guvern.

»Să încercăm așadar să mergem în parlamentul țării și acolo să arătăm nemulțumirea poporului.

Explică programul național dela 1881. »Eu primesc punctele acelui program, afară de punctul 1: »Autonomia Ardealului«. Pe temeiul acestora voi conclucra, ca darea pământului să fie redusă; sistemul de dare progresiv să fie introdus; legea de pădurărit să fie mai înlesnită; poporul să-și aleagă liber birău și notar; autonomia comitatelor să fie susținută. Sunt aplicat să votez pentru reducerea la 2 ani a serviciului activ militar. Voiu îngrijii, ca averile grănițarești să fie organizate. Voiu lucra pentru formarea unei societăți de meseriași.

»Promitându-vă acestea, Vă rog să vă folosiți de dreptul vostru de alegere, punându-vă încrederea în mine.«

Ca de încheiere mulțamește poporului, că s'a prezentat în număr destul de frumos, »Duce-ți stindardul la isbândă, căci numai atunci puteți fi fericiți!«

Să sue la tribună I. Rusu Șirianu, și zice cam următoarele:

»Eată lumina v'am aprins-o, ca să vedeți adevărul. Am convingerea, că chiar și Ungurii sunt cu Dr. Vlad. Noi avem să fim fraji buni«, apoi explică unele puncte din vorbirea lui Dr. Vlad.

Mai vorbește și spune oare-care anecdotă despre Sf. Petru din Roma, unde el numai de curând a fost. Apelează la popor, ca să voteze numai cu Dr. Vlad, apoi exclamă: »așa să ne ajute D-zeu!«

Vine la rînd Dr. Bontescu. Acesta în un stil înflăcărat provoacă poporul, ca să aleagă numai pe Dr. Vlad, pentru-că numai el este acela, care cunoaște greutățile alegătorilor. »Nu credeți, că el umblă ca să-și facă averi la Budapesta, puneți-vă toate puterile și-l alegeți, pentru-că numai el este vrednic de încrederea voastră. Așa să ne ajute D-zeu!«

Al patrulea orator este Nicolau Macrea din Hunedoara, care părăsind terenul poeziei, acum odată, se avîntă în o filosofie, a cărei explicație ca memorator ne-a fost cu neputință a o nota. Îndeamnă din tot sufletul să-l aleagă pe Vlad, pentru-că vedeți, că nu mai merge, cum a mai mers, și alegându-l pe Dr. Vlad, nu este putere, care să-l facă să-și vîndă neamul. Nu vă abateți dela calea dreaptă! Dați năvală și-l alegeți pe dinsul! Să nu dați ascultare nimărui, căci precum eu îl știu încă din frageda lui copilărie e cu inimă verde.

Earăși urmează I. Rusu-Șirianu, care cu »Telegr. Rom.« în mână, cetind articolul referitor la alegerea din Dobra, din nou exclamă: »Să-l alegeți pe Dr. A. Vlad, căci pe acesta însuși Metropolitul vostru îl recomandă și vă îndeamnă să-l alegeți prin rostul fii voastre!«

Urmează Dr. Nicolau Comșa din Seliște, care făcînd unele excursiuni filosofice, explică istoria popoarelor vechi, apelează la alegători să voteze pe candidatul Dr. Vlad, încheind cu zicerea: »Dacă moșul seu s'a jertfit pentru poporul român (G. Barițiu) apoi și nepotul lui își va împlini chemarea.«

La rîndul al șaptelea suie tetrapodul popa Moța și zice cam următoarele: »Popii încep și popii să sfîrșească! Suntem străini veniți din toate părțile și nu ne cunoașteți (?) Eu din partea mea vă îndemn să alegeți pe Dr. A. Vlad«. Mai departe explică multe greutăți ce apasă umerii poporului (amenințat de solgăbirău, popa Moța este silit a-și retrage unele expresiuni bombastice). Apoi continuă: »Oare să nu fiți D-Voastră așa de harnici, să faceți poporul să joare, ca să aleagă numai pe Dr. Vlad? O vorbă ca o sută: »Nu vă încredeți la străini, fiindcă ei nu vă cunosc și nici nu le pasă de D-Voastră. Mergeți după preoți, așa să Vă ajute D-zeu!«

Apoi se cetesc telegrame dela Hațeg, Hunedoara și Seliște. Adecă din locurile, cari erau aici prezenți.

A venit la rînd protopopul din Dobra Morariu și roagă poporul să spună și celor de pe acasă, ca să nu mai vină la Dobra până la ziua de alegere. Așa să ne ajute D-zeu!

Declară adunarea de închisă.

Vorbirea de program a candidatului

Dr. Aurel Muntean.

Duminecă în 31 Maiu d. am. la 4 ore și după-ce candidatul Lázár Elemér și-a isprăvit vorbirea sa de program, în timp foarte scurt, înaintea alor vre-o 30—40 alegători, în una din odăile hotelului la »Husariu«, tot în aceeași localitate, însă în pavilionul de vară, spațios, s'au înfășoșat ca la 260 alegători din Dobra și jur, arătînd mai toți interes de a asculta vorbirea Drului Muntean, a cărei înfășoșare deja stîrnise interes între alegători. Candidatul a fost primit la gară de cei-ce îl candidaseră și alți alegători. Aici notăm, că pe Dr. A. Muntean l'au însoțit din Orăștie următorii dni: Ioan Mihaiu, Vasile N. Bidu, George Baciu, Drd. Virgil Olariu, Nicolae Opincariu, Ilariu Buzdugan, Artemiu Corvin, George Cușuta, George Bălosu și redactorul »Activității«; apoi Dr. Iuliu Bonts, notar public din Hunedoara.

La terminul fixat, candidatul Dr. Aurel Muntean suind tribună, zice următoarele:

»Fraților alegători! Înainte de toate cer scusele acelora, care au pofit și subscris apelul de candidare, pentru-că absent fiind, nu am putut împlini mai curînd dorința Dv. de a mă presenta spre a vă spune, cum doresc eu a vă reprezenta eventual în parlamentul țării.

»Cunosc chemarea grea însă onorifică unui adevărat reprezentant și dacă nu ași afla în mine destulă tărie spirituală, și dacă nu ași avea voința de a vă reprezenta interesele Dv. în dieta țării, vă asigur, că nu m'ași fi înfășoșat aici.

»Eu nu am venit și nu primesc candidatura și nici nu am năravul a promite, după-cum mulți alții o fac, lucruri, cari nu atîrnă dela puterea unui om singur. Fără vă declar, că decis odată a primi, voi reprezentata toate interesele cercului, fie acelea de ori-și-ce soi sau categorie.

»Pentru mine, ca Român, înainte de toate sunt deobligătoare punctele 2—9 a programului național, staverit în conferința delegaților dela anul 1881. Nu acceptez punctul 1 al programului, »Autonomia Transilvaniei«, ceea-ce demult am declarat și este cunoscut tuturor factorilor competenți români. Pentru-că este contrar cu o lege deja sancționată de Maiestatea Sa. După mine autonomia Transilvaniei este din punct de vedere etnografic păgubitoare pentru elementul românesc, întrucât cele 3 milioane Români s'ar împărți în două și înstrăinarea de noi a Românilor din părțile ungarice-bănățene este nefavorabilă. Dacă atacarea aceasta ar deveni oare cândva o chestiune de deliberat, în atare for competent vederile mele cuprind tot teritoriu pe unde se află Români, în țara noastră. Și dorire-ași să-i ved învestiți în mod loial cu cele mai nelimitate drepturi, la a căror elup-tare bucurosi m'aș angaja chiar și ca ante-luptător.

»Cine în vederile mele vede ceva contrar partidului național român și pe toți aceia, cari în mod mișelesc, profesînd minciuna, mă timbrează de omul guvernului și că ași păși cu pro-

gram liberal, îi declar de obraznici, malconțeni și înrătățiți.

»Deoarece toți aceia, cari nu primesc programa conferenței din anul 1881 din literă în literă nu pot fi partid național, așa nici candidați cu program național nu pot fi. Eu și dacă voi fi ales după aceste vederi numai deputat cu program, afară de partide, pot accepta și numai ca atare pot intra în dieta țării. Nici mandat cu mâni legate nu pot accepta, pentru-că ce este spre binele poporului, care mă alege și căruia aparțin și eu voi primi, pentru atari chestiuni voi lupta, mănece acele dela ori-ce partid. Voi să-mi păstrez caracterul de Român adevărat și rolă șovăitoare nici când nu voi juca.

»Avem noi destui diletanți, ceea-ce cu durere constat și în fața D-voastre«.

Oratorul cetește punct de punct cuprinsul programului și deslușind, apoi ilustrând cu exemple trase din viața publică, declară a le susținea toate nu numai, fără promite a lucra pentru lărgirea și amplificarea dorințelor depuse în punctul 2—9.

Vorbirea a fost în rinduri întreruptă de trăească la adresa candidatului și după finirea celeia, publicul ascultător a erupt în repețite urale.

Imediat a luat loc la tribună redactorul »Activității« *Laurian Bercian*, care a zis cam următoarele:

»Domnilor și fraților alegători! Societatea omenească încă din timpurile cele mai vechi avea lipsă de conducători, toate dispozițiile de pe atunci erau însă primitive. Protopărinții noștri, Romanii, au fost cei dintâi cari au pus temeiul legilor de drept, cari vederi și azi servesc de basă la iuriști. Caste privilegiate și fără privilegii chiar și sub ei existau, sub numirea de »Patricii și plebeii«. Tot cam așa a fost mai la toate popoarele chiar și după era creștinismului.

»Abia la anul 1848 s'a aprins lumina libertății, egalității și frățietății în Franța, prin care idee aieva creștinească, temeiul s'a pus pe aceea, că între om și om nu poate fi diferență.

»Luminei tăcliei aprinsă acolo i-a trebuit aproape trei luni ca să străbată treptat până aici la noi și rezultatul a fost, că toate privilegiile feudalității au fost șterse și iobașgiul român, maghiar, slovac, și sârb a fost ridicat la stare de om. Cunoaștem atrocitățile războiului civil de cari era cuprinsă mai toată Europa, știm și urmările absolutismului. A urmat era constituțională. S'a deschis dieta țării, la care au luat și unii Români parte. Însă după trei ani de neisbucire cu pretensiunile lor, la anul 1869 mai mulți fruntași români adunatu-s'au la Mercuria și cu motive pro și contra majoritatea a decis rezistența pasivă, adică Românul să nu mai iee parte la croirea legilor. Tot din 3 în 3 ani până la 1881 s'au ținut aceste conferențe și s'a decretat tot de atâtea-ori pasivitatea. În această conferență a delegaților tuturor alegătorilor făcutu-s'a programul național pe care l'ați binevoit a-l asculta din rostul candidatului D-voastre, Dr. Aurel Muntean. Așa s'a urmat până la anul 1893, când curente junimiste au isbutit a decide așternerea unui Memorand la Împăratul și nu la Regele constituțional al țării noastre, adică la Viena și nu la Budapesta. După mine și mulți alții acest paș a fost greșit și a tras urgia guvernului după sine. Urmarea a fost procesul Memorandului dela Cluj și întemnițarea comitetului.

»Urmat-a după aceasta ruptura între oamenii partidului național, pe motive de învinuire imprumutate. Resultatul final a fost caosul întunecat în afacerile politice până la anul 1901.

»Totmai candidatul Dv. Dr. Aurel Muntean a fost acela, care ne mai putând suferi neînțelegerile și învâlmășala treburilor naționale române, cu jertfe materiale prestate din agonisitul seu propriu a dat naștere ideii activității chiar și pentru participarea la alegeri pentru dieta țării. Pentru acest pas resolut a fost apoi atacat din toate părțile nu numai, ci a fost chiar și dincolo, peste Carpați, denunțat cu aceea, că foaia lui este susținută de guvern și că dinsel s'a făcut coadă la toporul ministerului unguresc.

»Că denunțarea aceasta iscodită de răuvoitori a mănecat dela oameni mici la suflet de aici, a dovedit-o cel mai mare propagator al românismului, șavantul european recunoscut Vasile A. Urechia, care l'a atacat în mod vehement în una din foile sale de acolo.

»Candidatul Dv. de azi a și scris vederile sale acelu bărbat distins, dela care neamănat a primit răspunsul în formă de scusă pentru nemotivatele presupuneri. Așadară ideea de activitate parlamentară deși exista de mult, numai el a avut curagiu a o îmbrățișa cu căldură și în mod vădit. Dovada cea mai eclatantă este revista politică-literară »România Ilustrată« din București, care în nr. 3 din an. 1901 reproduce pe lângă fotografia fin iertatului Dr. Ioan Rațiu, ca reprezentantul pasivității, în nr. 5 și fotografia și vederile candidatului Dv. Dr. Aurel Muntean, ca reprezentantul curentului activist.

»Am dorit să vă conving, că cele-ce le afirmă unii tinerei și noii politici activiști sunt neadevurate și că bucinările lor prin ziaristica română de azi sunt apucături mârșave, cari nu stau în consonanță cu buna cuviință. De altcum dela astfel de oameni încă necopți în ale politiceii la alteva nu ne puteam aștepta.

»Eu nu vă cer jurământul pentru alegerea candidatului Dr. A. Muntean, Dv. l'ați văzut, l'ați ascultat și îi cunoașteți vederile sale, faceți așa, cum vă dictează inima și interesele Dv. bine chibzuite.

»Trăind într'un stat liberal, cu legi liberale, ca cetățeni liberi, învâsuci cu drept de alegere, nu trebuie să duceți frica armelor scripitoare și penelor falsătoare ale gendarmeriei. Aceasta este însușirea păcătoșilor, cari se văd urmăriți de asprimea legilor.

»Acestea aflu-le-am de lipsă a vi-le expune, dnilor și fraților alegători, ca un gregar al politiceii activiste și care sunt nutrit de acea nădejde și de acele vederi, că adevărata politică are de a se face numai în diea țării și nu în birturi și cafenele!»

REGLAME

Rusu-ide — Moța-ide.

»La Dobra« este titula unui supliment extra-ordinar la »Libertatea« nr. 21 din 1903, care va apărea Sâmbătă în ziua de alegere și care supliment s'a expedit deja Luni în 1 Iunie alegătorilor din cercul Dobrii, eșit din tipărița nouă aflătoare în strada ciorogariilor din Orăștie.

Aceasta foaie volantă, pentru care se va lua responsabilitatea numai peste 6 zile, conține totul: reclame bombastice și pamflete iscodite de cei mai meșteri Schreibe-Moriți ai ziaristiceii române de dincoace, de-a căror istețime se pot folosi, după cum e și vremea, azi unul și mâne altul.

Foaia reclam începe cu

»Acum ori nici odată! apelând la alegătorii din cercul Dobrii și implorând solidaritate pe lângă dulcele și însuflețitul candidat Dr. Aurel Vlad. Treaba lor. Că voiesc să ridice steagul până'n naltul cerului ne bucură, însă facă-o aceasta pe motive cinstite, fără de-a trage în noroiu pe alții.

Una se știe! nu glasul mamei națiuni îi cheamă la lupta de față, care nu se întemeiază pe atare ce vot, fără ambiția unor tinerei ce persiflează asupra bătărilor încărungiți în lupte, în mod vătămător.

Urmează „Cântecul zilei“

poesie improvizată pentru candidatului luminat, nu știm de poetul Nicu din Hunedoara, care a învățat ritmele și literatura poetică pe sub taraba dlui Baci din Hațeg, ori de feciorul popii din Nozsag. Suntem curioși de melodia, ce la tot cazul o va improvisiona Dima Orăștiei, exploatatorul buzunarelor publicului de aici și jur.

Despre adunarea dela Dobra.

Gloasele de mărire ale »Tribunei Poporului« arată legăturile ce există între Arad și Orăștie — Rusu-ide - Moța-ide.

»Revista Bistriței«, fiind și cam departe, nu cunoaște pe deplin stările actuale din cercul Dobrii și toate armele combatanților de pe câmpul de luptă.

»Foaia Poporului« din Sibiu are numai o dorință justă, însă apucăturile junimiștilor noștri, apoi chiar și foaia »La Dobra« încă amiroasă a usturoi.

Batjocura!

nu prea este batjocură, pentru-că adevărul nu este pe partea junimiștilor, întrucât de 1000 (o mie!) Români la vorbirea de program nici vorbă. Au fost mulți șegârți comandați de învătătorul T. Roșu. Au fost și preoți, învătători și țărani în pavilionul lui Ebergényi, însă numărul acelora abea ajungea la 300 inși, dintre cari alegători cam 120. Cifra constatată prin numărare. În pavilionul la »Husariul« au fost tot atunci 260 oameni, dintre cari alegători 150 inși. Așa dară Dr. Farkas guvernamentalul, făcut din opoziție, a glăsuț cătră mai mulți alegători ca naționalistul cu programul ciungărit Dr. Aurel Vlad.

Nu vă spărtați!

Cel mai mare și mai »cuminte« jurist, care critisează toată lumea juridică, vă va apăra! Ear' eu popa Moța din Orăștie vă scutesc sub revereanda mea cu șlep. Chiar dacă veți ajunge și în temniță, acolo încă voi îngriji de voi, ci-că după-cum știți și acolo am drept de întăetate!

Rumun prost!

Imbărbătarea Șirianului împreună cu energia popii Moța va face ca aceasta nomenclatură adresată poporului nostru pentru viitor, să peară din zilnicul dialect al contrarilor noștri politici, pe motiv, că înșiși recunosc precum că proști am fost până acum, dar' nu mai vrem să fim!

Auzi, auzi!

Savanții politici sunt pătruși de credință, că dușmanii politici românești tremură înaintea lor și a alegătorilor. Și mai cu seamă au răcori de popii valahi. Acestea le-ar scrie »Magyar Szó« din Budapesta, și strigă ajutor pentru înfrânarea popilor din Gothatea și Burjuc, cari au jurat alegătorii că vor vota numai pe candidatul valah național Dr. Aurel Vlad.

Jurămintele sunt importate pe sate dela vorbirea de program provocate mai de toți vorbitorii politiceii juniniste.

Trimbățiile străine.

Nici »Magyar Szó« și nici bar. Bánffy, așa se vede, nu sunt pe deplin informați despre starea faptică a procedurii junimiștilor noștri, pentru-că atunci nu ar da atâtea însemnătate alegerii din Dobra. Reclamanții o folosesc însă cu efect, expedientele folosite însă, după-cum mai târziu vom vedea, sunt cam mârșave.

Spre știre!

Nu-i vorbă, cercul electoral Dobra a întrecut în bărbăție chiar și pe comitetul central electoral, întrucât acela de mulți ani este disolvat, pe când aici acum s'a constituit.

Ca reclam are înțeles. Despre realitate ne vom convinge la actul de alegere. Poate-că ordonanța faimosului Hieronymi va face excepțiune în acest cerc. — Fericiți, cei-ce cred!

Toate foile bat în Dr. Muntean,

pentru-că pășește și el!

Dreptul de candidare nu este legat numai de revereandă, clac, lac și frac, ear' dreptul de alegere încă nu este limitat, întrucât acela numai de inteligenți se poată fi folosit. Alegătorul meseriaș și țeran încă este îndreptățit a cugeta cu capul propriu. De aici urmează, că din candidare nu are nimenea drept a face monopol. Principiile acelor savanți, cari au desfășurat steagul sufragiului universal, sunt întemeiate pe masa poporului, adică a mulțimii.

Dr. A. Muntean nu a căutat însuși candidatura, pentru-că pe atunci nici nu era acasă, ci se afla prin România. De altcum am mai zis că înainte de asta cu 2 luni a fost anume invitat din partea a doi inteligenți cu scop de a reflecta la deputăție. Înșiși conducătorii cei lăudați în rubrica »Spre știre« recunosc, fără multă încunjurare, că el, Dr. A. Muntean, este mai chemat și posedea mai multă rutină și dexteritate de a reprezenta chestia română în dieta țării, de cât însuflețitul Dr. A. Vlad. Scusa — prioritatea celui din urmă! Ca formă — drept, ca realitate însă, nu!

Se știe prea bine, că mai toate foile române au primit și primesc în continuu rapoarte schimonosite, pe temeiul cărora se fac apoi diferite persiflagii neîntemeiate. O apucătură ziaristică vrednică de caracterul unui Russu-Șirianul și popa Moța. Dovada cea mai eclatantă sunt cele expuse în »Drapelul« din Lugoj.

Intre programul lui Dr. A. Vlad și cel al Drului A. Muntean nu este nici o diferență. Aceasta o pot dovedi cei-ce au auzit vorbirile lor. Cine afirmă contrarul, este saturat de rea voință, rea credință și maliție. E trist, că o foaie ca »Drapelul« este atât de neobiectivă și atât de unilaterală și se lasă a fi sedusă de anumiți Schreibe-Moritz înreverendați și laici, profesioniști în ale întortocherilor.

Tenacitatea »Gaz. Trans.« pe lângă ținuta politiceii pasive, nu o admirăm. Noi nu o criticăm. Cinste și omenie vederilor opuse am dat totdeauna. Noi nu am numit-o cucuveică, ca bună-oară »Libertatea« din Orăștie, ca mai târziu să ne folosim de cele scrise în favorul sau defavorul unuia sau altuia din candidați. Nu persiflăm în contra aderenților sei din Orăștie și Deva, despre a căror vederi cristaline de atâtea-ori ne-am convins, deși numai chiar în punctul activității față de parlament ne deosebim.

Am dori ca actualul decan al presei române să defineze cu argumente diferența de vederi între dnii candidați dela Dobra. După noi unul numără o sută, fără unu, ear' celalalt 99! Candidarea dlui Dr. A. Vlad nu poate fi a partidului național, pentru-că conveciutul din Sibiu, Cluj, Arad, Seliște și Orăștie nu a fost efluxul unui for chemat a decide în cauza specială a alegerii dela Dobra. Junimiștii, al căror ales este Dr. A. Vlad nu sunt competenți nici a ciungări și nici a stabili programe naționale. Ei simplaminte adoptează acum în publice programul eșit la iveală înainte de asta cu doi ani și jumătate prin rostul Drului A. Muntean. Combaterea »Gazetei« și temerea ei că acesta nu va putea folosi intereselor mari ale poporului ca cela, este o presupunere neobiectivă.

Coadă de topor.

A eșit cuiul din sac. Acum suntem în curat, că odinioară, când apăruse »Activitatea«, pe ce motive scrisese eruditul bărbat Vasile A. Urechia un prim în ziarul »Voința Națională« din București, contra noastră și contra vederilor activiste ale Drului A. Muntean. În urma acestor expresiuni »coadă de topor«, că »Activitatea« ar fi fost înfințată la comanda guvernului unguresc și altele, numai decât s'a scris fie eritatului Urechia adevărul, și privat, și în firul foii. La acestea numitul erudit a răspuns neamănat și încă în un ton vrednic de autografat, cerând scuse pentru cele anticipate. De altcum cu »Trib. Pop.«, ca cu o foaie cu politica Jidanului rătăcitor, care dela înfințarea ei a lucrat cu doi bani în trei pungi, nici nu stăm de vorbă.

Noutăți electorale.

Celor cu apelul ultra-român, dar cari cu privilegiul vorbirii de program au cam suflat în retragere, li cam frică de armele alor 80 de gendarmi ce vor

lua parte, poate, la alegerea din Dobra. Numai păcătoșii se pot teme, cetățenii liberi, în stat liberal, nu duc atare frică.

Banda din Orăștie?!?

Oare acăpărarea de bandă stă în legătură cu programul partidului național? Oare ce ar zice moșul candidatului Dr. A. Vlad, fie iertatul Georgiu Barițiu, acel politician calm, acel istoric neparțial, acel prototip al abnegațiunii de sine, dacă ar fi în viață, că nu mai târziu decât câțiva ani, nepotul seu, Dr. A. Vlad, *acuiră* banda din Orăștie, ca ajutor la alegerea sa de deputat dietal?! Să întrebăm pe autorul programului, pe îngârbovitul politician român, pe dl Vincențiu Babeș, că în conferința alor 30 bărbați distinși făcut-a cineva numai amintire, ca alegerile de deputați să se facă cu ajutorul bandelor de țigani? Oare nu toată ziaristica română a combătut, combata și va condamna totdeauna tămbălăul la atare manifestare serioasă? Oare ce zice Excelența Sa dl Metropolit la aceste idei profesate de un popă prin rostul foii sale volante „La Dobra“?

Curată comedie junimistică profesată și importată dela străini și condamnată din punct de vedere românesc.

Departe o să ajungem, dacă după un Apel atât de călduros și cu atâta emfază scris și adresat către alegătorii români, vine acea pleiadă a tinerilor să iee ajutorul bandei din Orăștie.

Dela comediantii numai comedii poți aștepta.

Trist, dar adevărat!

Doi compăgnii de cătane! Știu partizanii programului național (?) și aceea, că din Orăștie pe lângă *Banda lor* o să meargă și 2 compăgnii miliție. Promit însă, că alegătorii vor fi pacnici și așa nu le va fi frică. Apoi banda din Orăștie cu-i va zice? Cred ei, că alegătorii uscați de sete și flămânzi au lipsă de bandă? Ori dacă vor bea, îi vor putea înfrâna dela fapte nesocotite? Ce concluzii aievea copilărești!

Așa se vede, că partidul național dela Dobra inaugurează corupția pe toate căile. După-cum reiese din această noutate, apoi gendarmi și miliție au să fie scuturați de alegătorii partidului național român-junimist. Departe o să meargă trebile. Afund o să bage carul cei mai noi politiciști! Înainte numai, urmările le veți vedea!

Intimosul tinăr Ioan Juga,

că ar fi tras jos steagul ungueresc, la tot cazul și-a aprins paie în cap. Lucruri nesocotite poate face ori și cine. Cu fapte nechibzuite nu vom ajunge departe! Altele sunt căile prin cari vom putea ajunge la ceva.

Luați aminte!

Că ce are de gând să facă comisia electorală, încă și aceasta o știe redactorul *proclamații* „La Dobra“!

Adecă va întreba pe fiește-cine, care de câți ani e. Să știe, că identitatea persoanei are să o constate primarii comunali. Lucru basat în lege, pentru care de atâtea-ori ne-am plâns în public. Nici aceasta nu le place naționaliștilor înflăcărați?

Aceștia sunt articlii, cari în mod proclamatonic înfrumusețează paginile foii supliment „La Dobra“ și prin cari tipărița nouă din Orăștie să năzuește a acăpăra alegătorii pe seama candidatului Dr. A. Vlad, reproducând cele scrise tot de ei și în alte foi contra candidatului Dr. A. Muntean.

Incheie foaia Rusu-ide, Moța-ide cu ultimul apel către alegători, ca să voteze în 6 Iunie numai cu Dr. Aurel Vlad și nu pe Dr. Aurel Muntean, care să îmbulzește la mandat.

Foaia-pamflet este redigiată și a eșit sub semnarea „Dobrenii“, care nici n'au văzut Dobra și care numai ieri după

amiază a văzut lumina zilei în strada Ciorogarilor din Orăștie și este înfloratul stil a penei simbriașe, a fuciorului popii din Nozsag, care și el a ajuns popă în un oraș, și care cu multe alte să ocupă, numai cu popia nu.

Nu-i vorba, a ajuns el la treapta primă și se va mai urca, cu ajutorul lui D-zeu și a penei sale, și mai sus! O față bisericească, care să propage cuvântul adevărului în mod pervers nu poate avea alta, Archiecesă Ardealului.

Alia jacta est.

„Drapelul“ dela 2 Iunie Nr. 58, la care cu atâta fudulie se provoacă „Libertatea“ și foaia — pamflet „La Dobra“ îl ia la refrec pe luminatul candidat național (?) Dr. A. Vlad, zicând între altele: „Cetind articolul „Alia jacta est“ din Nr. 20 al „Libertății“ subscris de al doilea Iuliu Cesar (sic) am rămas măhnit, foarte măhnit (primul semnat de Dr. V. Branisce). Mai departe zice: „trebuie să recunosc, că la o astfel de motivare a trecerii în activitate și mai ales la un astfel de ton, nu m'am așteptat.“

„Dl Dr. Aurel Vlad s'a rupt de partid, dar' acest pas nu-l îndreptățește ca să insulte d-sa partidul și actuala conducere a partidului. Asta-i lumea întoarsă.“

Recunoaște Dr. V. Branisce, că înflăcărutul Dr. A. Vlad a desconsiderat principiile fundamentale ale vieții noastre politice naționale, a călcat disciplina și solidaritatea de partid, dar nu înțelegem nici într'un chip ce rost are, ca dl Dr. A. Vlad să se facă de către pădure. Ei bine, contra cui pornește dl Dr. A. Vlad la luptă? contra adversarului comun, sau contra partidului din care a eșit?

„Și totuși dl Dr. A. Vlad fine se tratează pe acești bărbați onorabili cu o insolentă, care credeam, că a eșit din modă în jurnalistica conștientă română.“

„Regretăm mult, foarte mult această aberațiune la un bărbat, care se simte chemat (!?) a inaugura o „eră nouă“ în luptele noastre politice.“

„Atitudinea aceasta a dlui Dr. Vlad nu este aptă a trezi simpatii în cercurile serioase ale neamului nostru... Bărbații, cari stau în fruntea neamului nostru, ori-ce părere ar avea dl Dr. A. Vlad despre activitatea lor, merită barem atâta, ca să fie luați în serios. Nu vede dl Dr. A. Vlad, că insultând pe acești bărbați, insultă întregul neam românesc... Și apoi poate fi ori-și-ce, dar politicește nu are nici un rost a rupe în mod inutil după sine toate podurile...“

„Și încheie, ear de „acțiuni“, cari în loc de rezultate „politice“ ne-au adus scisiuni și terfeliri, credem, că s'a săturat fiecare Român de bine!“

Netntrecutul naționalist luminat și însuflețit al erei nouă a primit hăpu-rile cele mai meritate chiar dela acela, la care se provoacă cu atâta emfază în obscura foaie volantă a la Schreier-Moritz, popa pîncescu — botezată „La Dobra“.

Nu-i vorba, cine după ce umblă capătă.

Ne cuprinde mirarea cum bărbați seroși să mai pot demite a sta de vorbă cu un om, care suferă de grandomanie, ca și Dr. Aurel Vlad, discipulul adict al politiceii popii Moța?!

*****

Cnferența preotească

din tractul Orăștiei ținută la 13/26 Martie 1903.

(Urmare).

Înaintașii nostri au lucrat conform spiritului timpului lor, ear' noi cei de azi trebuie să ne întocmim activitatea în conformitate cu spiritul timpului de azi.

Căci spiritul timpului e o putere imensă, e ca un torent în contra căruia ori-ce luptă e aproape zădărnice. Și acest spirit al timpului nu e staționar, el e în continuă dezvoltare și supus la modificări după diferite pe-

rioadă de timp. Așa a fost timpul martirilor, timpul cruciatelor, al cuceririlor, al reformei religioase la alte neamuri, al revoluțiilor, al naționalismului, în fiecare din acestea perioade de timp oamenii erau animați de câte o idee (religioasă, de mărire, de libertate națională) care-i însuflețea și-i împunerea la luptă pentru atingerea idealului timpului. Azi nu se mai găsec martiri, azi un Carol ori Napoleon cel mare ș. a. m. ar fi imposibil, tocmai pentru-că altul e acum spiritul timpului. Azi e timpul Rotschilzilor și Vanderbilților. Tot așa stăm și cu oficiul și activitatea pastorală noi Românii din Ungaria. Pe timpul iobăgiei, când țeranul legat de glie era judecat de același stăpân, care-l bătea și-l mâna cu biciul la muncă grea, el — bietul țeran — nu afla altă scăpare decât la stăpânul tuturor, la D-zeu, cu atât mai vârtos, că doară singur servitorul Domnului, preotul nu-l asupra, că-i spunea vre-o vorbă de mângăere. Și numai forma serviciilor divine, cari într'o vreme să făceau în limbă străină era îndestulătoare pentru țeranul ținut în ignoranță, ca să-i abată pe câtva timp atenția dela miseria vieții lui de rob și să cugete la o altă lume ideală, unde toți sunt frați. Și cu cât serviciul divin dura mai mult, cu atât mai bine îi cădea sufletului lui năcăjit.

Astăzi nu mai e așa. Spiritul timpului a pătruns și în poporul de rând, școala — bună-rea cum a dat D-zeu — și-a făcut și ea datoria bine-rău cum a putut; țeranul nu mai e în ignoranța de mai înainte, căci dacă n'a învățat în școală ceva bun, dar' în viață, în contact cu câte venituri au năpădit pe sate, în contact cu diferite elemente la miliție, etc. a învățat și multe mișelii printre unele lucruri bune; la tot cazul a făcut „școală“, spiritul lui s'a agerit, s'a săturat cu idei puțin sau rău înțelese și se crede „grozav“ de cumințe. Nimic însă nu e mai primejdios ca o idee mare într'un creier mic. Căci ideile și cunoștințele, pe cari omul nu le înțelege deplin, sau și dacă le înțelege, dar' nu le știe sau nu le poate întrebuința, sunt cel mai sigur mijloc pentru a face din om un revoltat, un nemulțumit cu sine și cu lumea. Aceasta nouă direcție de gândire, ca și noile condiții de traiu sunt proprii a șgudu și chiar a nimici atât credința religioasă, cât și conștiința morală.

Pe lângă acestea mai vin a să considere și noile condiții de traiu. Țeranul de azi, inficiat și el de binefacerile civilizației, nu se mai mulțumește cu traiul și îmbrăcăminte simplă a părinților și moșilor săi. El vrea să trăiască mai bine, să se îmbrace mai frumos, în care privință mai ales femeile sunt virtuozăse. Ear' șansele de câștig sunt slabe și nu se sporesc în proporție cu trebuințele; acum ori abzice de împlinirea închipuitelor trebuințe — ceea-ce e rar — ori mai bine face datorii. Și într'un cas și în altul își îngreunează sufletul cu o povară, care produce depresiune morală. Și dacă ar vedea măcar exemple edificatoare în jurul său! Dar' viața însăși îi arată, că oamenilor cu tendințe ideale aproape totdeauna le merge rău în lumea aceasta și pe când speculanții și cei fără scrupuli morali înaintază în bunăstare și vază, pe atunci omul de omenie dă înapoi, toți îl înșală, toți îl împing, nimeni nu-l ia în seamă. Acest fel de pilde nu pot fi la nici un cas edificatoare.

Lupta pentru existență e mai inversunată decât mai înainte, pentru-că lumea s'a înmulțit, dar' proprietatea de pământ aceeași a rămas; dările de tot felul au crescut, pe când venitul în multe casuri a scăzut, pe deasupra mai vin datorii: așa că țeranul când își vede rodul muncii sale de un an de zile, nu simțește nici o bucurie, nici o satisfacție, pentru-că făcându-și puțină socoteală, că trebuie să dea și colo, să dea și colo și dincolo, tot să dea, și în urmă el rămâne cu nimic, în desperare și pe sine s'ar da cuiva, numai să fie cine să-l ia. Din aceasta stare desperată nu-l scot pe țeran nici cele mai bombastice toaste ținute la banchete culturale și neculturale pentru slava poporului, talpa țerii; il scoate însă beutura care îi întunecă mîntea, îi subminează sănătatea și precipitează călcirea lui.

Aflând astfel cauzele decadentei religioase-morale și materiale a poporului, va trebui să ne îndreptăm activitatea spre com-

baterea lor, și aceasta e mai grea decât constatarea răului. Noi nu vom putea reforma lumea, cu atât mai puțin nu, căci nu prea aflăm ajutor în lupta noastră; trebuie însă să facem ceea-ce ne stă în putință. Dacă omul e sărac, noi nu-l putem face bogat; dacă e dator, noi nu-l putem plăti datoriiile; dacă însă îl vedem mergând spre lux și risipă, îl putem sfătui, dacă îl vedem desnădejduit, îl putem mângăia și încuragia; dacă vedem că are idei eronate, cercăm a-l clarifica și capacita; dacă îl vedem șovăind pe calea morală; îl vom sprigini cu sfatul și învățătura; dacă îl vedem umblând să facă datorii pentru împlinirea unor trebuințe închipuite, îl vom sfătui să fie moderat în pretențiuni ș. a. m. Asta e tot ce putem face cu cuvântul. Dar' tot cuvântul nostru va suna în pustiu, ba va produce efect contrar, dacă viața noastră și faptele noastre nu sunt în conformitate cu cuvintele noastre. Așa să luminăm noi poporul cu lumina noastră, că văzând el și faptele noastre conforme cu învățătura dată lui, să ajungă la convingerea că așa e bine, căci vede că e bine așa cum spune „părintele“ lui sufletesc, și atunci va lauda și va stîmna pe acest „părinte“ și va preamări pe părintele ceresc.

Cuvântul și exemplul, acestea sunt armele, cu cari trebuie să luptăm în contra curentului materialist, care caracterizează spiritul timpului de azi. Materia e idealul lumii prozaice de azi, materialismul e stimulul ei, și — în lume suntem — acel materialism pare a fi intrat și în biserica cea vie a Domnului și pare a tinde să ocupe asemenea rang cu idealismul, cu spiritualismul propriu bisericeii. În contra acestei tendințe a materialismului datorință avem cu toții să luptăm din toate puterile, căci el e dușmanul de moarte al puterii spirituale reprezentate prin biserică.

Ear' pentru a da importanța și locul cuvenit predicii, ar trebui să se mai scurteze ceva din serviciul divin, căci și așa e prea lung și lumea de azi — dedată la o viață rapidă — nu e mulțumită cu servicii lungi și decât să se obosească stînd atîta timp în biserică, mai bine nu merge acolo. Și de fapt, decât un serviciu lung, obositor și pentru preot și pentru public, mai bine un serviciu scurt, săvîrșit însă cu toată evlavie și demnitatea și însoțit de predică.

O cântare predată cum se cade mai curînd își află drumul prin urechi la inimă, decât zece cântări luate cu fuga; o cuvîntare predată liber are efect înzecat mai mult decât o cazanie cetită de un cantor, de multe-ori rău și fără înțeles.

Formele cultului trebuie să le păstrăm, să fie întreg și armonice și pătruns de spiritul evlaviei și credinței. Așa putem spera, că și cei-ce asistă la ceremoniile religioase, vor fi pătrunși de evlavie și adiați de spiritul religios.

Gelmar, 11 Martie v. 1903.

Ioan Popovici,
preot gr.-or.

Inaugurarea

activității episcopului Papp.

Un veteran și vrednic preot ne roagă să publicăm următoarele: „Intristat până în adîncul sufletului meu Vă scriu, că P. S. Sa episcopul Papp prin faptul, că pe călugărul Roman Ciorogariu l'a denumit director definitiv la seminar și l'a încins cu brău roșu, ne-a vulnerat inimile și a strivit în noi ori-ce sentiment nobil și înălțător. Cine nu știe cine este Ciorogariu? Ne avînd nici chiar diplomă învățătorească, cerută de legile țerii, azi îl vedem director preparandial al celei falnice preparandii, unde a servit odinioară un Gavra, Cichendeal, Iorgovici și Babeș...“

Trimis pe banii diecesei la studiu s'a întors acasă fără titlu academic și azi îl vedem director de teologie, al celei vechi teologii, unde a funcționat un Russu, Popescu, Romanul, Goldiș, Gurban, Hamsea, Dr. Trailescu, Dr. Putici...“

Dornic de ceartă, devenit vestit prin duel, alergător după petreceri și deliciiuri tre-cătoare, *fotografatu-s'a acest individ cu țigariți*, ear' azi îl vedem în fruntea seminarului ridicat de actualul metropolit Mețianu și fii diecesei Aradului cu atîta jertfă!

Mai dispune P. Sântite episcoape Papp, ca fotografia lui Ciorogariu cu țigariți să se picteze în mărime naturală, dispune să se ia jos de pe frontispiciul seminarului inscripțiunea: „Literis et Virtuti“, și dispune, că în locul

acestei inscripții mult zicătoare, se se pună fotografia lui Ciorogariu cu țigani, și-ai înfiț pumnalul până în răunchii seminariului. Atâta amaritului preot, fiind casul acesta de-o gravitate estrem de mare, vom reveni.

NOUȚĂȚI

Producțiune teatrală se va aranja de „Secția industrială” a Reuniunii economice din loc, Duminecă în 7 Iunie (prima zi de Rusalii) în sala hotelului „Transilvania”. Venitul curat e în folosul fondului ei. Inceputul precis la 8 ore seara. Prețul de intrare: Locul I. șirul 1 2 și 3, câte 2 cor., șirul 4 și 5, câte 1 cor. 60 fil. Locul II., șirul 1 și 2, câte 1 cor 20 fil., șirul 3, 4 și 5, câte 1 cor. Parter 80 fil. Galerie 50 fil. Logele cu câte 8 coroane. Bilete de intrare se află în prăvălia Dlui I. Lăzăroi, seara la cassă. Suprasolvirile se vor primi cu mulțumită și se vor cuita publice. NB. Țeranii vor avea joc separat.

Se va preda piesa: „Sâmbăta morților”, dramă din popor în cinci acte.

Cei cari din greșeală n'au primit invitație, se se considere prin aceasta de invitați.

Necrolog. Direcțiunea institutului de credit și economii „Fortuna”, societate pe acții în Rodna-veche, cu profundă durere aduce la cunoștință, că cassarul ei, domnul *Inocențiu Clain Porcius*, amplotiat administrativ în pensiune, a răposat după un morb scurt, Mercuri în 20 Maiu st. n. la 7 ore a. m. în etate de 61 ani. Inmormântarea se va face Vineri în 22 Maiu la 10 ore a. m. după ritul bisericeii gr.-cat. în Rodna-veche.

Rodna-veche, la 20 Maiu 1903.

Direcțiunea.

Stomacul Vienei. Locuitorii din Viena beau la an 383 milioane hectolitri apă, aproape trei milioane bere, jumătate milion hectolitri de vin și pe lângă aceste o cantitate mare de alte beuturi. Din vite se taie anual numai pentru Viena: 631,000 masculi, 320,000 viței, 250,000 vite mari, 103,000 oi

și capre, apoi se vînd 14 mii cerbi și căprioare, 470,000 iepuri, 6 milioane găște, rețe, găini etc. Afară de aceste se mai importează cu căile ferate 6 $\frac{1}{2}$ milioane chgr. carne de vită, oaie și cărnați, 6 milioane chgr. carne de vițel și masculi, 3 $\frac{1}{2}$ milioane chgr. carne afumată și murată, 2 milioane chgr. pește, 103,000 chgr. carne de cerb și 445,000 chgr. salamă.

Cruzimi chinezești. Un austriac ofician în China, scrie pretinului seu la Viena: „Trei săptămâni înainte de aceasta earăși s'a îndeplinit aici o așa numită »Ling Tschiek«, adică o executare împreună cu munciri asupra unui om, care a omorît pe mamă-sa. Ți-o scriu în presupunere că nu ai nervi slabi. Ucigașul a fost legat pe o cruce de bambus. Mai întâi i s'a tăiat pelea de pe frunte și i s'a tras peste ochi, după aceea i s'a desfăcut carnea de pe mâni și picioare, și pe rînd i s'a tăiat cu un cuțit ascuțit sînurile, degetele dela mâni și picioare, mânila la încheeturi, pe la coate, picioarele pe la genunchi; în sfârșit i s'a tăiat capul și trupul i s'a făcut bucăți. Așa s'a făcut în anul mîntuirii 1903, fiind eu de față, ceea ce te rog să-mi ierți. Aici devii nesimțitor ca un lemn, fiind-că vezi pe uliți executări. De când sunt aici (cam de 16 luni) am văzut numai eu 250 executări. În casa vamei cei osândiți la moarte se sugrumă în colivii și ori-ce loc este bun și potrivit pentru executări».

O lămurire.

Pentru liniștirea organului „Drapelul” servească combinația cea mai nouă despre care se vorbește în Orăștie și jur în legătură cu acțiunea ridicolă a naționalismului Dr. Vlad pentru deputăție. Lucru scurt și simplu: s'a cam săturat de directoratul „Ardeleii”, și ar vrea să se căpătuiască în altă parte. — Nu-i convin părerile politice a le Drului Mihui.

„Minerva” inst. tipogr., societate pe acții

în Orăștie Szászváros.

Opuri —
Bilete de log. —
Broșuri —
Circulare —
Bil. de vizită —
Invitări —
Bilanțuri —
Acții —
Cap. de epist. —
Placate —
Ord. de dans —
Adrese —
Compturi —
Note —
Preț Curent. —
Anunțuri —
Registre —
Imprimare —
Couverte —
Bilete de cun. —
Etc. etc. etc.

Există deja de 14 ani și este provăzută cu tot felul de material necesar, ca ori-care altă tipografie.

Institutul Tipografic

„Minerva”

pe lângă că efectuește ori-ce comande repede și cu prețuri moderate, se îngrijește totodată ca toate acelea să fie estetic lucrate și fără erori.

Până de present se bucură de spriginul celor mai îndepărtate orașe. Dovadă aceasta despre promptitudinea și acuratețea cu care efectuește ori-ce lucrare.

Ca unica tipografie românească în acest mare comitat, se roagă de binevoitorul sprigin al celorlalte institute rom., precum și al privaților.

IOAN ANDRESCU, Friseur și Perrükquer în Orăștie (Szászváros).

P. I.

Salonul de frizat, ras și tuns, întemeiat la anul 1868 în Orăștie prin Ioan Andreșcu (strada între tîrguri, nr. 6 lângă Magistratul orășenesc), care s'a bucurat de atunci și până-acum de cel mai bun renume, — se recomandă on. public, ca

SALON DE FRISAT, RAS ȘI TUNS TUNS HIGIENIC DE I-UL RANG!

reconstruit și arangeat cu totul din nou, în care se lucrează după recerintele igienice de acum, cu aparate de desinfectare parisiene și utensilii antiseptice de clasa primă, parisiene apoi după metodel modern de acum cu privire la îngrijirea părului și a bărbii, etc.

Serviciul solid și prompt, al onoraților mei mușterii și cunoscuți vor fi și pe viitor conduse de principiile reale pe care se întemeiază oficina mea.

Tot felul de înori ce ating specialitatea mea, le voui introduce neamănat și le voui aduce la cunoștința onoraților mei mușterii.

Notez mai departe, că din punct de vedere igienic, voui folosi în oficina mea numai specialități de Paris de clasa primă! si anume: toate recuisitele, cum sunt mașinele de tuns, foarfecele, briciurile, etc., se desinfectează îndată după întrebuințare în aparatul special de desinfectare parisiian, întrebuințându-se: formalin, sublimat, carbol etc., apoi pastă antiseptică pentru briciu, așa că este cu desăvîrșire eschisă posibilitatea ca prin aceleași recuisite să treacă dela unul la altul boala de piele (mai cu seamă la ras).

În oficina mea se folosește deja:

Mantaua de hârtie de mătăsă,

apărător de tot nou și igienic pentru frizat, ras și tuns, apoi guțler patent pentru tuns cu prințelor de păr tăiat, ce face imposibilă căderea părului mărunt pe lângă grumaz.

Cremă de ras parisiiană prima, fără amestecare cu apă. „Allin Voraus” suplinitor săpunului de ras. Pulvere de săpun parisiiană și săpun de cabinet parisiian prima.

După ras, pentru îndepărtarea din obraz a jubrițelor, coșilor și roșeții pielii, folosesc $\frac{1}{10}$ % Sublimat, Crystall-Sirius, și o specialitate de apă higienică cum și Bloc-Hyalin, Bloc-Higienic și Tablete-Regina, etc. Ceva mai nou:

Ștergare de obraz din hârtia de mătăsă „Krépe”

pentru sbicit, veritabile, în crem și alb, folosite numai la o radere. Anunț apoi, că am deposit permanent de tot felul de

Peruce de stradă și de teatru,

de tot soiul, pentru ori-ce etate, atât pentru dame, cât și pentru domni. Toupete, bretonuri pentru dame, plete, frisette, etc., precum și deposit de legătoare de mustăți de felurite soiuri; colori de păr și cosmetice, etc.

Imi țin încă de datorință a exprima onoraților mei mușterii mulțumirile mele pentru sprijinul de până acum, și îi rog a mă onora și mai departe cu sprijinul lor prin cercetarea salonului meu de frizat.

Cu toată stima

Rog cetți atestatul medical de mai jos!

IOAN ANDRESCU,
Friseur și Perrükquer în Orăștie.

ATESTAT MEDICAL

(Trad. din nemțește).

Să constată prin aceasta oficios, că Salonul de frizat și ras al dlui Ioan Andreșcu din str. tîrgurilor, este azi perfect arangeat de nou, conform cerințelor moderne și igienice! Mobile potrivite scopului și ireproșabil curate, împodobesc ambele saloane, cel mare și cel mic, cari sunt provăzute cu lumină bogată, și toate așa arangeate, că pot fi fundamental desinfectate!

Toate peptenele, periile de păr și celelalte instrumente, se desinfectiază într'un Desinfector-Formalin de Paris; briciurile și mașinile de tuns se spală cu Pastă antiseptică și cu soluție de carbol de 5%, deplin curățitoare!

Toate mantalele pentru tuns și servietele, sunt de cele de hârtie de mătăsă chemicește curată, făcute anume numai pentru o întrebuințare.

Pentru ungere cu săpunule, se tolosește o pulvere de săpun higienică, se pregătește în amestec cu apă feartă, fața se unge apoi cu Kaiserborax, sau, în casuri date, cu $\frac{1}{10}$ % soluție de sublimat cu Borsäure, Crystall-Sirius, și se pudrează prin o mașinărie higienică de sistemul cel mai nou.

La întrebuințarea ori-cărui soiuri de mijloace cosmetice, se pune în acest local mare grijă pe aceea, ca ori-ce instrument, care ar putea răspândi vre-o boală de piele, să fie nimic.

La toate cele amintite mai sus se mai adăuge și aceea, că dl Ioan Andreșcu e dextru a-și îndeplini toate funcțiunile sale de barbier și friseur și de tuns, așa de curat, că ori-ce răspândire a vre-unei boale de păr și de piele, de pe un individ pe altul, se arată exchisă!

Orăștie, 29 Aprilie 1903.

Dr. Victor Markovitch m. p.,
medic fisic orășenesc.